

Observacions malacològiques

per

J. B. D'AGUILAR - AMAT

XVII

Resistència vital i aclimatació de *Caracolus marginelloides* d'Orb.

Ja fa molt temps que és coneguda la resistència vital de molts molluscos terrestres, principalment dels que viuen en regions desèrtiques i semidesèrtiques.

WOODWARD en el seu «Manuel de Conchyliologie», en les pàgines 14 i 15 en refereix algunes dades dient:

«Els gèneres i les espècies que estan més subjectes al somni estival són també notables per la tenacitat de llur vida i hom ha citat nombrosos casos de molluscos arribats vius des de comarques llunyanes. Pel juny de l'any 1850 es va enviar a Mr. GRAY una bivalva d'aigua dolça d' Austràlia que 498 dies després d'haver estat pescada era encara viva malgrat que durant aquest temps sols havia estat a l'aigua dues vegades i només per poc temps, per tal de poder assabentar-se de si encara era viva.»

Segons PICKERING en troncs de caoba portats d'Honduras hom ha trobat *Ampullaria* vives i CAILLAUD portà a París des d'Egipte molluscos d'aquest mateix gènere entremig de serradures i després de més de cinc mesos encara vivien.

GRAVES va recollir a Valparaíso uns quants *Bulimus* que, passats 13 i 20 mesos de vida latent, varen recobrar la seva activitat i WOLLASTON va veure tornar a la vida activa, passats dos anys i mig, exemplars de *Helix papilio* i *Helix tectiformis* de Madera i un exemplar de *Helix turricula* després d'un termini d'un any i mig.

El millor exemple de resurrecció, segons WOODWARD anomena aquest fenomen, és el d'un exemplar de *Helix desertorum* Ehrb., d'Egipte, que fou observat pel Dr. BAIRD en el British Museum. Aquest caragol fou enganxat en una petita làmina de fusta el dia 25 de març del 1846 i el dia 7 del mateix mes de l'any 1850 en ésser submergit en aigua tèbia va tornar a la vida activa després d'haver passat en mort aparent quatre anys.

Un altre cas observat a Barcelona, en la col·lecció del nostre il·lustre consoci, ja difunt, BOFILL i POCH, fou el d'un ciclofòrid de Madagascar que sortia invariablement de la seva letargia i es passejava per l'armari en què estava instal·lat sempre que el temps era humit i calorós, i així visqué quatre anys sense cap classe d'aliment fins que va morir eixut per l'ambient relativament sec de Barcelona (sec comparat amb el de les selves de Madagascar).

Han estat citats molts altres exemples i Josep MALUQUER en una de les nostres sessions va citar algun cas de resurrecció de caragols observat per ell en les col·leccions del Col·legi de Terrassa.

Ara bé, la majoria dels molluscos en els quals han estat observats aquests fenòmens de resurrecció woodwardiana eren caragols de llocs càlids i desèrtics, naturalment sotmesos al somni o letargia hivernal.

El cas de què avui volem donar compte ha estat observat no en un sol exemplar, sinó en set i no en molluscos de fauna desertícola, sinó en molluscos terrestres de l'illa de Cuba recollits en localitat calenta i humida. Es tracta d'exemplars de *Caracolus marginelloides* d'Orb., recollits a Santiago de Cuba en la part inferior de la volta d'un pont de mamposteria.

Pel febrer d'aquest any el senyor Marià FERRER BRAVO va dipositar en el Museu de Ciències Naturals d'aquesta ciutat una col·lecció de molluscos terrestres i marins recollits per ell en diverses localitats de la dita illa de Cuba. Entre aquests molluscos hi havia 7 exemplars de la ja citada espècie *Caracolus marginelloides* d'Orb. amb tot l'aspecte d'ésser morts.

Al cap de poca estona d'estar col·locats en aigua tèbia per a procedir a la seva preparació i neteja, varen trencar el profund epifragma i varen tornar a la vida activa. A hores d'ara encara hi persisteixen en un petit terrari en el Laboratori de Malacologia del nostre Museu de Ciències Naturals.

Interrogat el senyor FERRER BRAVO respecte a la procedència dels dits exemplars, ens va assabentar que els havia recollit, en la part inferior de la volta d'un pontet en un poble proper a Santiago de Cuba i que feia més de tres mesos que els dits caragols eren a Barcelona, dins d'una caixa de llauna i al fons d'un armari.

Així, doncs, aquests caragols de llocs humits i ombrívols han tornat a la vida després d'un viatge de Cuba a Barcelona i d'haver comportat tres mesos de claustració completa en un clima molt diferent del clima del lloc d'origen i en un hivern relativament cru.

Aquest cas és bastant distint dels casos clàssics ja citats i confirma una altra volta la resistència vital d'algunes espècies de molluscos

terrestres, no sols dels desertícoles, sinó dels que viuen en llocs càlids i humits.

Però no és això sol; els exemplars de *Caracolus marginelloides* d'Orb. varen colgar-se a la terra que omple el fons del terrari en arribar l'estiu, i a primers d'agost tornaren a la superfície acompanyats de set altres caragols diminuts; aquests són encara vius i creixen, encara que lentament, i avui tenen ja 14 mil·límetres de diàmetre.

Caracolus marginelloides d'Orb. no és solament un caragol de molta resistència vital sinó que pot criar a Barcelona en les condicions dels vivaris i terraris.

XVIII

Segona localitat de *Laminifera* (*Bofiliella*) *subarcuata* (Bofill)

La *Bofiliella subarcuata* (Bofill) és, sens dubte, el mollusc més rar de Catalunya. Fins ara sols havia estat trobat a Lledó (Girona), ben poques vegades i en un curt nombre d'exemplars.

L'any 1897 Pere VAYREDA, fill del conegut naturalista Estanislau VAYREDA i VILA, d'Olot, la trobà a Lledó, i BOFILL i POCH, amb la seva gran coneixença de la malacologia, va comprendre, tot seguit que era una espècie nova i com a tal la va donar a conèixer a l'Acadèmia de Ciències i Arts. Donà ensems la seva primera figura i detallà el seu habitat com segueix:

«Loc. — Lladó in provincia Gerundensi Catalauniæ, prope flumen Manol in tellure argilloso, ad radices Hederarum, 150 m. alt., parum frequens.»

I, més endavant, copiant les indicacions de VAYREDA, diu:

«El descubridor ya tendrá V. presente que es mi hijo mayor Pedro. Todos los ejemplares han sido hallados en el trecho de un cuarto de hora escasamente, a orillas del río Manol, término de Lladó, Gerona.»

«Los dos primeros ejemplares fueron hallados en una maceta del manso Olivas, y después, buscando, se encontraron otros ejemplares en dos localidades o estaciones distintas del mismo manso, en los detritus de rocas areniscas y conglomerados; pero el mayor número ha sido hallado en una cueva natural, enterrados entre el depósito de la fina descomposición de las rocas inmediatas, cubiertas de yedra, musgos, etc., mezclado con aluvión.»

«La altitud de este sitio es de unos 150 metros.»

«De unos 50 o 60 ejemplares hallados hasta el presente, en más o menos buen estado de conservación, tan sólo hay uno que, al parecer,